

THỰC TRẠNG DẠY HỌC MÔN TOÁN LỚP 6 CÁC TRƯỜNG TRUNG HỌC CƠ SỞ HUYỆN THỦY NGUYÊN, THÀNH PHỐ HẢI PHÒNG THEO HƯỚNG PHÁT TRIỂN NĂNG LỰC HỌC SINH

Đình Văn Tiếp¹

Tóm tắt. Môn toán lớp 6 theo chương trình Giáo dục phổ thông 2018 bắt đầu được triển khai từ năm học 2021-2022. Để triển khai có hiệu quả hoạt động dạy học môn toán 6 theo hướng phát triển năng lực học sinh ở các trường trung học cơ sở huyện Thủy Nguyên, thành phố Hải Phòng các trường cần chuẩn bị các điều kiện về đội ngũ giáo viên, cơ sở vật chất, thiết bị dạy học đảm bảo chất lượng. Đội ngũ giáo viên nói chung và giáo viên dạy toán lớp 6 nói riêng phải thực hiện mục tiêu dạy học, nội dung dạy học, phương pháp dạy học, kiểm tra đánh giá kết quả học tập của học sinh, giáo viên cần tăng cường vận dụng toán học vào thực tiễn để phát triển năng lực toàn diện học sinh.

Từ khóa: Dạy học môn toán 6, năng lực học sinh, phát triển năng lực học sinh.

1. Đặt vấn đề

Chương trình giáo dục phổ thông (GDPT) 2018 được ban hành theo Thông tư 32/2018/TT-BGDĐT ngày 26 tháng 12 năm 2018 của Bộ GD&ĐT. Nội dung chương trình GDPT 2018 thể hiện rõ các quan điểm giáo dục, mục tiêu giáo dục, yêu cầu cần đạt về phát triển năng lực và phẩm chất học sinh, kế hoạch dạy học của các môn học. Đặc trưng của chương trình GDPT 2018 là thống nhất một chương trình trên cả nước. Chương trình GDPT 2018 có tính mở, chỉ quy định về yêu cầu cần đạt các nội dung, giao quyền chủ động cho các nhà trường chủ động xây dựng các nội dung dạy học phù hợp với điều kiện thực tiễn nhà trường và năng lực học sinh. Chương trình GDPT 2018 bắt đầu triển khai ở khối lớp 6 từ năm học 2021-2022, qua một năm thực hiện dựa trên kết quả khảo sát về hoạt động dạy học môn toán lớp 6, từ đó có những đánh giá nhân xét để điều chỉnh trong thực hiện dạy học theo hướng phát triển năng lực học sinh trung học cơ sở (THCS), vận dụng cho các môn học khác của những năm học tiếp theo.

2. Khái quát về giáo dục trung học cơ sở huyện Thủy Nguyên, thành phố Hải Phòng

Huyện Thủy Nguyên là một huyện nằm ở phía Đông Bắc của thành phố Hải Phòng, là huyện có điều kiện phát triển kinh tế xã hội nằm. Để đáp ứng yêu cầu đổi mới giáo dục, huyện đã tăng cường đầu tư xây dựng cơ sở vật chất và trang thiết bị dạy học cho các nhà trường, đội ngũ giáo viên của cơ bản đủ về số lượng và cơ cấu đáp ứng yêu cầu dạy học, một số xã khó khăn đã được ưu tiên đầu tư xây dựng cơ sở hạ tầng và các trường học theo tiêu chí nông thôn mới. Toàn huyện có 37 xã và thị trấn với 35 trường THCS. Tính đến tháng 5 năm 2022 đã có 29 trường đạt kiểm định chất lượng và trường chuẩn quốc gia, chất lượng giáo dục các trường luôn nằm trong top đầu của thành phố.

Năm học 2021-2022 giáo dục THCS của huyện có 528 lớp và 21387 học sinh, tổng số cán bộ, giáo viên nhân viên là 1147 người, riêng khối 6 có 142 lớp và 5919 học sinh. Triển khai chương trình GDPT 2018 các

Ngày nhận bài: 15/05/2022. Ngày nhận đăng: 22/06/2022.

¹Trường THCS Lập Lễ huyện Thủy Nguyên, Hải Phòng
e-mail: viettiephp@gmail.com

nhà trường đã xây dựng kế hoạch cho việc thực hiện chương trình các môn, Phòng GD&ĐT Thủy Nguyên đã triển khai các lớp bồi dưỡng đội ngũ cán bộ quản lý (CBQL), giáo viên (GV), nhân viên (NV); hướng dẫn lựa chọn sách giáo khoa, tài liệu học tập; Chỉ đạo đầu tư, mua sắm trang thiết bị dạy học... Tuy nhiên một số một học mới trong trương trình GDPT 2018 hiện tại vẫn còn không ít trường THCS còn thiếu giáo viên dạy như: môn Tin học, môn Khoa học tự nhiên, nội dung giáo dục địa phương, hoạt động trải nghiệm sáng tạo nên cũng ảnh hưởng đến phân công nhiệm vụ cho giáo viên và chất lượng dạy học các môn.

3. Thực trạng dạy dạy học môn Toán 6 các trường THCS huyện Thủy Nguyên, thành phố Hải Phòng theo hướng phát triển năng lực học sinh

Toàn huyện có 76 giáo viên được phân công giảng dạy môn Toán lớp 6, các giáo viên đều đạt chuẩn trình độ, cơ bản đã tham gia bồi dưỡng về mục tiêu chương trình môn toán lớp 6 theo hướng phát triển năng lực học sinh, được bồi dưỡng về sử dụng sách giáo khoa của các nhà xuất bản, GV đã hoàn thành bồi dưỡng mô đun 3 theo chương trình bồi dưỡng ETEP của Bộ GD&ĐT, việc thực hiện dạy học môn toán lớp 6 được các nhà trường quan tâm chỉ đạo từ khâu xây dựng mục tiêu dạy học, thực hiện nội dung kế hoạch dạy học, thực hiện sử dụng phương pháp hình thức dạy học, thực hiện đổi mới đánh giá kết quả học sinh. Ngoài ra, các nhà trường còn tăng cường bồi dưỡng chuyên môn cho đội ngũ giáo viên dạy toán 6 qua các hoạt động sinh hoạt chuyên môn của nhà trường và của huyện như: thi giáo viên giỏi trường, giỏi huyện, sinh hoạt chuyên môn theo chuyên đề, sinh hoạt chuyên môn theo hướng nghiên cứu bài học, dự giờ thăm lớp. Kết quả học tập môn Toán lớp 6 của toàn huyện năm học 2021-2022 như sau: Tổng số 5907 học sinh, trong đó, 1990 (33.69%) tốt; 2131 (36.08%) khá; 1449 (24.53%) đạt; 337 (5.71%) chưa đạt (Nguồn Phòng GD&ĐT huyện Thủy Nguyên, tháng 6/2022).

Nhìn chung kết quả dạy học môn Toán lớp 6 của toàn huyện đã đạt được kết quả khá tốt. Tổng số học sinh được đánh giá từ mức Đạt trở lên là 94,29%, số học sinh đánh giá ở mức Chưa đạt là 5.71%. Tuy nhiên, kết quả học tập môn Toán lớp 6 ở các nhà trường chưa đồng đều, có nhiều trường tỉ lệ học sinh được đánh giá từ mức Đạt trở lên là trên 98%, nhưng cũng có một số trường tỉ lệ học sinh được đánh giá từ mức Đạt trở lên là dưới 88%. Do là năm đầu tiên thực hiện theo chương trình GDPT 2018 nên hoạt động dạy học môn Toán lớp 6 theo định hướng phát triển năng lực học sinh trên toàn huyện nên việc triển khai còn thiếu sự thống nhất, chưa đồng bộ giữa các nhà trường, qua việc thực hiện nội dung dạy học, phương pháp và hình thức dạy học, kiểm tra đánh giá hết quả học sinh. Để có đánh giá toàn diện về hoạt động dạy học môn toán lớp 6 các trường THCS huyện Thủy Nguyên tác giả đã tiến hành xin ý kiến bằng phiếu khảo sát với 76 giáo viên dạy toán lớp 6 của các trường THCS huyện Thủy Nguyên (bằng google Foms).

Kết quả như sau:

Bảng 1. Kết quả thực hiện nội dung dạy học môn Toán lớp 6 các trường THCS huyện Thủy Nguyên theo hướng phát triển NLHS năm học 2021-2022

Nội dung	Mức độ							
	Rất tốt		Tốt		Bình thường		Chưa tốt	
	SL	%	SL	%	SL	%	SL	%
Xây dựng nội dung dạy học môn Toán lớp 6 theo quy định của chương trình GDPT 2018	45	59.2	31	40.8	0	0	0	0
Thực hiện nội dung dạy học môn Toán theo kế hoạch giáo dục của nhà trường	29	38.2	34	44.7	13	17.1	0	0
Phân bố các nội dung dạy học môn Toán lớp 6 phù hợp với NLHS	11	14.5	29	38.2	34	44.7	2	2.6
Phát triển nội dung dạy học môn toán lớp 6 theo hướng phát triển NLHS	8	10.5	27	35.5	31	40.8	10	13.2
Phát triển nội dung dạy học môn Toán lớp 6 phù hợp với thực tiễn địa phương	7	9.2	24	36.1	34	44.7	11	14.5
Điều chỉnh các nội dung dạy học cho phù hợp với nhận thức của HS	13	17.1	26	34.2	30	39.5	7	9.2

Kết quả thu được từ Bảng 1 cho thấy việc thực hiện dạy học môn Toán lớp 6 theo hướng phát triển năng lực học sinh ở các tiêu chí ở mức Tốt trở lên dao động từ 45,3% đến 100%. Với nội dung “Xây dựng nội dung dạy học môn Toán lớp 6 theo quy định của chương trình GDPT 2018” đạt tỉ lệ cao nhất 100% và nội dung “Thực hiện nội dung dạy học môn Toán lớp 6 theo kế hoạch giáo dục của nhà trường” đạt tỉ lệ Tốt trở lên là 82.9%. Điều này phù hợp với tình thực hiện nội dung chương trình dạy học và việc thực hiện quy chế chuyên môn của các nhà trường qua các đợt kiểm tra chuyên môn của Phòng GD&ĐT Thủy Nguyên, của Sở GD&ĐT Hải Phòng.

Với nội dung “Phát triển nội dung dạy học môn Toán lớp 6 phù hợp với thực tiễn địa phương” tỉ lệ Chưa tốt là 14.5%, mức Bình thường là 44.7%, số liệu đã phản ánh một số GV dạy môn Toán 6 ở các nhà trường còn chưa mạnh dạn, sáng tạo trong việc phát triển nội dung chương trình dạy học cho phù hợp với đặc điểm của địa phương và phù hợp với đối tượng học sinh, còn phụ thuộc nhiều vào nội dung chương trình trong sách giáo khoa. Nội dung “Phát triển nội dung dạy học môn toán lớp 6 theo hướng phát triển NLHS” tỉ lệ Chưa tốt chiếm 13.2% cũng thể hiện việc thực hiện nội dung chương trình môn Toán lớp 6 của GV còn chưa chủ động và linh hoạt trong việc mở rộng nội dung kiến thức theo hướng vận dụng vào thực tiễn để phát triển năng lực học sinh. Do đặc thù của môn Toán mang tính ứng dụng cao nhưng để áp dụng mang tính thực tiễn thì vẫn khó áp dụng. Do đó GV phải lựa chọn các bài tập có nội dung phù hợp với nhận thức của học sinh, gắn với thực tế cuộc sống để tạo hứng thú cho học sinh. Ví dụ: Các bài tập tìm ước chung, ước chung lớn nhất để giải quyết các bài tập thực tế.

Bảng 2. Kết quả sử dụng phương pháp và hình thức dạy học môn Toán lớp 6 các trường THCS huyện Thủy Nguyên theo hướng phát triển NLHS

Nội dung	Mức độ							
	Rất tốt		Tốt		Bình thường		Chưa tốt	
	SL	%	SL	%	SL	%	SL	%
Phương pháp vấn đáp	19	25.0	28	36.8	29	38.2	0	0
Phương pháp nêu và giải quyết vấn đề	12	15.8	34	44.7	30	39.5	0	0.0
Phương pháp dạy học nhóm	10	13.2	19	25.0	41	53.9	6	7.9
Phương pháp luyện tập và thực hành	21	27.6	30	39.5	23	30.3	2	2.6
Vận dụng linh hoạt các phương pháp dạy học	8	10.5	28	36.8	31	40.8	9	11.8
Hình thức dạy học trên lớp	29	38.2	37	48.7	10	13.2	0	0.0
Hình thức dạy học theo nhóm	19	25.0	32	42.1	14	18.4	11	14.5
Hình thức dạy học cá nhân	30	39.5	41	53.9	5	6.6	0	0.0
Hình thức dạy học trải nghiệm	0	0.0	15	19.7	44	57.9	17	22.4
Hình thức dạy học theo chuyên đề, chủ đề.	2	2.6	19	25.0	47	61.8	8	10.5

Từ kết quả thống kê trên ta thấy các nhà trường đã thực hiện đổi mới phương pháp và hình thức dạy học môn Toán lớp 6 theo hướng phát triển năng lực học sinh ở các trường đảm bảo yêu cầu về đổi mới giáo dục, các phương pháp dạy học phát đã huy tính tích cực của học sinh, phù hợp với tiến trình nhận thức của học sinh và đặc trưng bộ môn. Phương pháp “vấn đáp” và phương pháp “nêu và giải quyết vấn đề” được các GV sử dụng có hiệu quả, đánh giá từ mức Tốt trở lên đạt trên 60%, không có GV nào đánh giá ở mức Chưa tốt. Điều này rất phù hợp với thực tế bởi các phương pháp dạy học truyền thống này được các GV sử dụng linh hoạt, thường xuyên trong tổ chức các hoạt động dạy học. Riêng với nội dung “Sử dụng linh hoạt các phương pháp dạy học” được đánh giá ở mức Bình thường là 40.8% và mức Chưa tốt là 11.8% cho thấy việc GV sử dụng linh hoạt, đa dạng các phương pháp dạy học tích cực và phương pháp dạy học truyền thống để nâng cao chất lượng dạy học ở một số GV vẫn còn hạn chế, đòi hỏi các nhà trường và đội ngũ GV dạy toán lớp 6 phải tăng cường hơn nữa công tác bồi dưỡng về đổi mới phương pháp dạy học đáp ứng yêu cầu chương trình GDPT 2018.

Dạy học theo hướng phát triển NLHS ngoài việc đổi mới phương pháp dạy học thì còn chú trọng đổi

mới hình thức dạy học để học sinh được hình thành kỹ năng (biểu hiện của năng lực) qua các hoạt động cụ thể, đổi mới hình thức dạy học là giúp học sinh có nhiều cơ hội tham gia các hoạt động học tập ở các không gian, môi trường khác nhau, tạo điều kiện để học sinh vận dụng kiến thức vào thực tiễn. Đổi mới phương pháp dạy học gắn liền với đổi mới hình thức dạy học. Qua bảng trên ta thấy GV dạy Toán lớp 6 ở các trường THCS huyện Thủy Nguyên cơ bản đã vận dụng các hình thức dạy học khác nhau phù hợp với nội dung bài học, được xác định ngay trong kế hoạch dạy học của giáo viên. GV đã sử dụng Tất cả hình thức dạy học “cá nhân” và hình thức dạy học “trên lớp”, hai hình thức dạy học này mức độ đánh giá từ mức Tốt trở lên đạt tỉ lệ trên 80%, không có GV nào đánh giá ở mức Chưa Tốt. Điều này phản ánh các hình thức dạy học có tính truyền thống, dạy cho cả lớp học, thực hiện ở trên lớp học được các GV thường xuyên sử dụng. Với hình thức “Dạy học theo nhóm”, và “Dạy học theo các chuyên đề, chủ đề” cũng còn một số GV đánh giá ở mức Chưa tốt, chủ yếu là ở mức Bình thường. Đặc biệt hình thức dạy học “trải nghiệm” ở mức Bình thường là 57,9% và Chưa tốt là 22,4% cho thấy các hoạt động giáo dục trải nghiệm bộ môn Toán 6 chưa được các nhà trường và GV chú trọng triển khai, vẫn chủ yếu là tổ chức các hình thức dạy học trên lớp. Để triển khai có hiệu quả hình thức dạy học trải nghiệm thì nhóm Toán 6 và các GV ngay từ đầu năm học phải xây dựng các hoạt động dạy học trải nghiệm trong kế hoạch giáo dục môn học, có dự kiến về số tiết dạy, địa điểm dạy học, thời gian và các điều kiện hỗ trợ để tổ chức các hoạt động.

Bảng 3. Kết quả thực hiện đánh giá kết quả học tập học sinh môn Toán lớp 6 ở các trường THCS huyện Thủy Nguyên theo hướng phát triển NLHS

Nội dung	Mức độ							
	Rất tốt		Tốt		Bình thường		Chưa tốt	
	SL	%	SL	%	SL	%	SL	%
Đánh giá học sinh theo yêu cầu đạt về phẩm chất và NLHS	7	9.2	21	27.6	40	52.6	8	10.5
Xây dựng các công cụ đánh giá được khả năng vận dụng kiến thức của HS	11	14.5	28	36.8	30	39.5	7	9.2
Hướng dẫn HS tự đánh giá	8	10.5	27	35.5	28	36.8	13	17.1
GV cho HS đánh giá lẫn nhau	20	26.3	32	42.1	18	23.7	6	7.9
Đánh giá HS trong quá trình dạy học	22	28.9	30	39.5	19	25.0	5	6.6
Đánh kết quả học tập của HS theo kế hoạch giáo dục của môn học	25	32.9	51	67.1	0	0	0	0.0
Đánh giá vì sự tiến bộ của HS	2	2.6	18	23.7	37	48.7	19	25.0
GV coi đánh giá như một phương pháp dạy học	8	10.5	23	30.3	27	35.5	18	23.7

Đổi mới phương pháp dạy học theo hướng phát triển NLHS phải gắn liền với đổi mới kiểm tra đánh giá kết quả HS. Số liệu thống kê ở bảng trên cho thấy cơ bản GV đã đổi mới đánh giá kết quả học tập của HS theo hướng tiếp cận NLHS. Với nội dung “GV đánh kết quả HS theo đúng kế hoạch giáo dục của môn học”, mức độ Tốt trở lên đạt 100%. Như vậy GV thực hiện đánh giá kết quả học tập của HS theo đúng kế hoạch giáo dục của môn học đã được xây dựng từ đầu năm học. GV đã xác định được các mục tiêu đánh giá theo các yêu cầu cần đạt về phát triển phẩm chất và năng lực, xây dựng được các công cụ đánh giá khả năng vận dụng kiến thức của HS như (đánh giá thông qua trải nghiệm, tự luận, đánh giá qua sản phẩm, đánh giá qua trình diễn...). Bên cạnh đó GV cũng áp dụng đa dạng các hình thức đánh giá như: Học sinh tự đánh giá, học sinh đánh giá lẫn nhau. Tuy nhiên, nội dung “GV đánh giá vì sự tiến bộ của HS” còn nhiều GV thực hiện chưa tốt, vẫn chú trọng đánh giá thông quan điểm số, điều này chưa đúng với yêu cầu đánh giá kết quả HS theo hướng phát triển năng lực của từng HS. Nội dung “GV coi đánh giá như một phương pháp dạy học” có 69,2% GV thực hiện ở mức Chưa tốt. Như vậy GV chưa thực hiện tốt đổi mới phương pháp dạy học gắn với đổi mới kiểm tra đánh giá để phát triển NLHS. Do đó các GV phải thực hiện đồng bộ hơn nữa đổi mới kiểm tra đánh giá, coi kiểm tra đánh giá là một bộ phận không thể tách rời của quá trình dạy học là động lực để thúc đẩy sự đổi mới phương pháp dạy học.

4. Kết luận

Năm học 2021-2022 hoạt động dạy học môn Toán lớp 6 các trường THCS huyện Thủy Nguyên ta thấy bước đầu đã đạt được các kết quả đáng ghi nhận, kết quả đánh giá xếp loại môn học đạt kết quả khá cao. Đội ngũ GV dạy Toán lớp 6 cơ bản đủ về số lượng và được bồi dưỡng chuyên môn nghiệp vụ. Tuy nhiên, các kết quả đạt được chưa đồng đều giữa trường, việc thực hiện đổi mới nội dung dạy học, phương pháp dạy học và kiểm tra đánh giá theo hướng phát triển NLHS ở một số giáo viên chưa tích cực, hiệu quả chưa cao. Để việc dạy học môn Toán lớp 6 theo hướng phát triển NLHS đạt kết quả tốt các nhà trường cần có các phân tích đánh giá cụ thể về thực trạng thực hiện dạy học môn Toán lớp 6 một cách đầy đủ, toàn diện để phát huy các mặt đã làm được đồng thời tìm ra các giải pháp để khắc phục các tồn tại hạn chế về đội ngũ, cơ sở vật chất, công tác quản lý Đặc biệt đội ngũ GV dạy Toán lớp 6 phải tích cực hơn nữa trong việc bồi dưỡng chuyên môn nghiệp vụ để triển khai có hiệu quả các hoạt động dạy học.

TÀI LIỆU THAM KHẢO

- [1] Bộ Giáo dục và Đào tạo (2018), Thông tư số 32/2018/TT-BGDĐT ngày 26 tháng 12 năm 2018 của Bộ trưởng Bộ Giáo dục và Đào tạo ban hành Chương trình GDPT.
- [2] Nguyễn Lăng Bình (chủ biên), Đỗ Hương Trà (2019), Dạy và học tích cực, một số phương pháp và kỹ thuật dạy học, Nxb Đại học Sư Phạm.
- [3] Đỗ Thị Thuý Hằng (2012), Đánh giá trong giáo dục, Nxb Khoa học và kỹ thuật.
- [4] Sái Công Hồng (2017), Giáo trình kiểm tra đánh giá trong dạy học, Nxb Đại học Quốc Gia.
- [5] Đỗ Đức Thái (2019), Dạy học phát triển năng lực môn Toán trung học phổ thông, NXB Đại học sư phạm.

ABSTRACT

Teaching 6th grade maths at primary schools in Thủy Nguyên District, Hai Phong City in the direction of developing students' capacity

Grade 6-Math under the 2018 General Education program will be implemented from the 2021-2022 school year. In order to effectively implement teaching activities of Math 6 in the direction of developing students' capacity in secondary schools in Thủy Nguyên District, Hai Phong City, schools need to prepare conditions for teachers, quality teaching facilities and equipment. Teachers in general and 6th grade Maths teachers in particular must implement teaching goals, teaching content, teaching methods, test and evaluate student learning outcomes, teachers need to strengthen apply mathematics in practice to develop all-round capacity of students.

Keywords: Teaching math 6, student capacity, developing student capacity.